

El retorn

Vint anys després de la fi de la guerra amb els EUA, el Vietnam lluita per refer-se econòmicament i mentalment de les seqüeles del conflicte.

Cinquanta tones de medicaments en lloc de milers i milers de bombes. Un avió de càrrega pilotat per dos veterans de la guerra del Vietnam va aterrar la setmana passada a l'aeroport d'Hanoi. És l'enviament més important d'ajuda humanitària (per valor d'uns cent milions de pessetes), fruit d'una iniciativa privada nord-americana, des del final de la guerra, el 1975.

El 30 d'abril d'aquest any els Estats Units sortien de territori vietnamita. Fugien de l'avanç implacable de l'exèrcit de Vietnam del Nord; intentaven d'evacuar a la desesperada els aliats més directes del règim del sud, un pont aeri cobert per helicòpters militars, entre l'ambaixada de Saigon i el portaavions Okinawa a la Mar del Sud de la Xina.

Se'n va dir, de l'episodi, la caiguda de Saigon. L'aleshores president dels Estats Units, Gerald Ford, i el secretari d'estat, Henry Kissinger, van poder comunicar al país que la guerra s'havia acabat. "It's

over", van dir. Però no van reconèixer que havien perdut la guerra.

Van aconseguir de satisfer el desig del poble nord-americà de sortir finalment d'un malson que li havia costat 58.000 morts. Ja no hi hauria més "pijames negres", com en deien de les mortalles de plàstic en què l'exèrcit dels EUA repatriava els cadàvers dels seus soldats caiguts en nom de la forassenyada missió històrica de contenir el comunisme al sud-est asiàtic. Quedaven enrere tres milions de vietnamites morts, un país depauperat per una guerra devastadora que l'havia sembrat de mines i deforestat al mateix temps.

Els soldats nord-americans que van viure l'horror del Vietnam van tornar, a la meitat de la dècada dels 70, a un país que, en lloc de reconèixer el seu sofriment personal, els menyspreava per les atrocitats comeses contra el poble vietnamita. Eren els anys de la presidència Carter, quan la Casa Blanca intentava de rentar la seva imatge imperialista.

A l'Indo-xina, els qui havien lluitat per la unificació del nord i el sud havien començat la reconstrucció nacional. Van tancar els bordells de Saigon i hi van instaurar una nova administració. Però de seguida va començar també a dibuixar-s'hi un panorama polític i econòmic poc brillant i prometedor. Molts sud-vietnamites vinculats durant el conflicte a la presència nord-americana foren enviats a camps de reeducació. Al 1978, l'exèrcit, després de tan sols tres anys de pau, empenia el camí de la veïna Cambodja per neutralitzar els sanguinaris Khmers Rojos. Fou una invasió en tota regla.

Mentrestant, els Estats Units abandonaven el perfil baix de Jimmy Carter i optaven per recuperar l'orgull de primera potència amb Ronald Reagan i la seva actitud gallarda contra el comunisme.

Els vietnamites vivien aleshores els anomenats "deu anys dolents". Centenars de milers de persones es van llançar a mar amb barques de fusta a la recerca d'una

vida millor fora del seu país, relegat al vago de cua, el que omplen els estats més pobres del planeta.

Durant aquests anys havien arribat els nous aliats, els soviètics. Una nova llengua a aprendre a l'escola, el rus, després d'haver estat colonitzats pels francesos i, en el cas del sud, emparats i manipulats pels nord-americans.

I aleshores Mikhaïl Gorbtxov va decidir d'iniciar el camí de les reformes.

Al 1986 el Govern vietnamita va llançar la seva estratègia reformista i tres anys després va obrir les portes a la invasió estrangera. Era l'inici de la sortida del túnel per a uns i altres. L'aprofundiment en l'obertura econòmica permetia de completar el cicle. Bill Clinton, el president demòcrata que en la seva joventut va evitar l'infern del Vietnam, aixecava, el febrer de 1994, l'embargament econòmic en vigor des del final de la guerra.

En vint anys, la indústria cinematogràfica nord-americana ha produït una extensa

filmografia sobre el Vietnam. El cartell d'*Apocalypse Now*, amb la signatura de l'actor Martin Sheen, és penjat a les parets del bar de Saigon que duu el nom de la mateixa pel·lícula. A l'altra banda de carrer, hi serveix coca-coles el Good Morning Vietnam.

Moltes de les imatges de la guerra, la primera que la televisió va servir en tota la seva cruesa a l'hora de sopar, són avui un reclam turístic. Les Muntanyes de Marbre, des d'on els vietcong vigilaven els moviments innocents dels marines nord-americans a l'anomenada Platja de la Xina, són una de les principals atraccions turístiques de la ciutat de Danang, al centre del país. Per a la mateixa platja, inversors estrangers tenen plans immobiliaris llaminers.

Hi ha, però, imatges que mai no seran un atractiu per a visitants o inversors.

Als hospitals de Saigon continuen naixent nens amb malformacions causades pels efectes de l'agent taronja, quaranta milions de litres d'una substància destinada a deforestar àrees senceres de selva que, ara com ara, no se sap fins quan continuarà deformant el cos de les últimes víctimes d'un conflicte que es va acabar oficialment fa dues dècades.

Uns 1.600 nord-americans desapareguts en combat componen l'altra profunda ferida en les relacions entre els vells enemics. Delegacions conjuntes treballen per recuperar i identificar les restes dels anomenats MIA (Missing In Action). Vietnam i els Estats Units han obert aquest febrer ofícines d'enllaç a Washington i Hanoi, en un primer pas per a l'establiment de relacions diplomàtiques. Hanoi és la part més interessada a accelerar el procés emmarcat en una ofensiva diplomàtica a escala regional que li permeti de guayar-se un lloc en l'escena internacional.

De fet, tot i que els Estats Units són lluny de ser els primers inversors estrangers al Vietnam, hi ha indicis clars que les

multinacionals nord-americanes podrien desembarcar-hi de manera imminent. IBM, el gegant informàtic, hi establí aquesta setmana passada el seu primer cap de pont, amb l'obertura d'una oficina d'assistència als clients.

Dos monstres de la indústria automobilística es plantegen la producció de cotxes al Vietnam. I si la contenció del comunisme va acabar en fracàs, les possibilitats d'explotar

l'economia capitalista en un mercat de 73 milions de persones i mà d'obra barata, poden materialitzar-se molt més fàcilment.

El gran arquitecte de la implicació de les administracions Kennedy i Johnson al Vietnam, el secretari de Defensa d'aleshores, Robert McNamara, ha volgut fer coincidir amb aquest aniversari la publicació del llibre en què reconeix el terrible error de la seva política. Però fins a quin punt els EUA han extret les lliçons apropiades d'un conflicte com el de Vietnam?

Per com ha actuat Washington després, la lliçó ben apresada diu, tal com va afirmar George Bush en la invasió de Panamà o durant la Guerra del Golf, o tal com ha repetit Bill Clinton a Somàlia o Haití, "no hi haurà mai més un altre Vietnam".

Però, per una altra banda, en els conflictes que han esclatat en les dues dècades posteriors al del Vietnam, Washington ha continuat actuant unilateralment.

A Hanoi, el punt de mira s'ha fixat molt lluny de les disculpes tardanes de McNamara. Vietnam mi-

ra cap al desenvolupament econòmic, cap a la lluita per sortir de la pobresa heretada de la guerra i de la castradora planificació del període 1975-1985.

Les forces contràries al desenvolupament són poderoses -corrupció, insuficiència d'infraestructures-; però un alt funcionari vietnamita resumeix l'autoconfiança imperant a Hanoi i Ho Chi Minh: "També van dir que mai no derrotaríem els nord-americans". **Francesc Canals**

L'estació central de ferrocarril de Hanoi. La capital vietnamita vol guanyar-se un pes internacionalment.

El mercat de My Tho, al delta del Mekong. El Vietnam vol abandonar la pobresa heretada de la guerra.